

Klára BočKayová: Madona Morská, 2001

Akryl na plátne, 80 x 80 cm, majetok autorky

V letných mesiacoch si pripomínáme viaceré mariánske sviatky. Po sviatku Nepoškvrneného Srdca Panny Márie (9. jún) je to Návšteva Panny Márie (2. júl), sviatok Panny Márie Karmelskej (16. júl), Nanebovzatie Panny Márie (15. august) či sviatok Panny Márie Kráľovnej (22. august). Panna Mária má mnohé prívlastky, ktoré odzrkadľujú jej vlastnosti svätice, matky či Bohorodičky. Sv. Bernard v jednej zo svojich homílií hovorí o Márii, „ktorej žiara vysoko svieti na nebi, ba až do podsvetia preniká, podporuje čnosti a ničí neresti... Každý, kto vieš, že vo vlnobití tohto sveta sa skôr zmietame uprostred búrok a vetrov než kráčame po pevnej zemi, nespúšťaj oči z tejto žiariacej hviezdy, ak nechceš, aby ťa búrka pohltila.“

Jedným z prekladov mena Panna Mária je Bohom milovaná, ale aj Hviezda Morská (*Stella Maris*) – tá, ktorá nám osvetľuje cestu našej pozemskej púte a vedie nás do bezpečného nebeského prístavu. Ježiš sa zasa v Písme označuje ako „žiarivá ranná hviezda“ (Zjv 22,16), ktorá vychádza ako nádej celého ľudstva. O príhovor a ochranu Panny Márie Morskej môžeme zvlášť prosiť práve v čase blížiacich sa prázdnin a dovoleníek, ktoré mnohí strávime pri vode. Môžeme tak konkrétnejšie vnímať symboliku Panny Márie ako žiariacej hviezdy, ako aj oblasti nášho života, ktoré čakajú na ožiarenie Božou milosrdnou láskou.

Ikonografia zobrazenia Panny Márie v umení je veľmi bohatá. Jej zobrazovanie sa rozšírilo najmä po jej uznaní za Bohorodičku na koncile v Efeze (431) a neskôr v 13. – 15. storočí, keď sa zdôrazňoval jej ochranný a materský princíp. Najrozšírenejšie je zobrazenie Panny Márie s dieťaťom Ježišom, ktoré často odzrkadľuje aj dobové chápanie materstva a postavenia ženy.

Mariánska téma ponúka mnoho výziev aj pre súčasné umenie. Klára BočKayová v tvorbe využíva nástenné vyšívané textilie s profánnymi, ale aj náboženskými motívami, aké v minulosti zdobili steny mnohých domácností ako súčasť tradičnej ľudovej zbožnosti. Napriek tomu, že po výtvarnej stránke patria skôr k nízkej gýčovej produkcii, aj keď často vychádzajú z predlôh „vysokého“ umenia, autorka ich vedome využíva a interpretuje v duchu umenia popartu, ktorý pracuje aj s prvkami populárneho a masového umenia. Technikou frotáže prenáša pôvodný obraz z textílie na plátno a následne ho posúva, zmnožuje a transformuje na celkom nový obraz – dynamické dielo s vlastným originálnym obrazovým svetom a výraznou farebnosťou. Opakujúci sa obraz môžeme symbolicky prirovnať aj k dynamike opakujúcej sa modlitby.

Čím vás oslovili práve tradičné textilné obrazy a aké miesto medzi nimi majú textilie s náboženskými námietmi, z ktorých ste vytvorili celé cykly obrazov? „Podľa mojej mienky si chcel jednoduchý ľud okrášliť svoj príbytok a mal na to len sporé prostriedky. Ženy zvyčajne vyšívali a niektoré siahli aj po predlohách z vysokého umenia. Tak nejako sa musela stať témou týchto textílií, takzvaných kuchárok, napríklad kompozícia *Posledná večera* od Leonarda da Vinci. Niekde vrodená citlivosť pomohla vytvoriť čisté lineárne zjednodušenie, niekde zafungovala prostorekosť, podľa schopností prekresľovačky. Vo svojej zbierke mám štyri rôzne *Posledné večere* podľa Leonarda. *Anjeli a Panna Mária* sú v „kuchárkach“ tiež obľúbenou témou. A cykly obrazov na túto tému vytvorené po roku 1989 vznikli z pocitu skutočného oslobodenia.“

Klára BočKayová (*1948, Martin) študovala maľbu na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave (prof. Dezider Milly a Peter Matejka). Patrí k výrazným predstaviteľkám analytických tendencií v maľbe, je členkou umeleckej Skupiny A-R. Jej tvorba vychádza z dadaistického a popartového východiska. Zaujíma sa o nájdené textilné obrazy s náboženskými či mravoučnými nápismi, prísloviami či prianiami, aké v minulosti zdobili kuchynské steny väčšiny domácností. Spracúva ich technikou frotáže, ktorá vzniká priložením papiera či plátna na štruktúrovaný, nerovný povrch textílie a pretlačením obrazu ceruzkou na povrch papiera, a posúvaním motívu vytvára nové autonómne diela. Žije a tvorí v Stupave pri Bratislave.

„Neboj sa Mária, našla si milosť u Boha.“ (Lk 1,30)